

ČESKÁ REPUBLIKA

R O Z S U D E K

J M É N E M R E P U B L I K Y

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Viktora Kučery a soudců JUDr. Lenky Matyášové a JUDr. Jakuba Camrdy v právní věci žalobce: **B. V.**, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Vyšehradská 16, Praha, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 27. 6. 2023, č. j. 43 A 43/2023-11,

t a k t o :

- I. Návrh žalobce na ustanovení zástupce **s e z a m í t á .**
- II. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- III. Žalovanému **s e** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

I. Průběh dosavadního řízení

[1] Kasační stížností žalobce (dále jen „stěžovatel“) napadá v záhlaví označené usnesení Krajského soudu v Praze (dále též „krajský soud“), kterým krajský soud rozhodl tak, že se stěžovatelova žádost o osvobození od soudních poplatků zamítá (výrok I.) a jeho návrh na ustanovení zástupce se zamítá (výrok II.); zároveň krajský soud stěžovatele vyzval k zaplacení soudního poplatku ve výši 3 000 Kč ve lhůtě 15 dnů (výrok III.) a k odstranění vad žaloby ve lhůtě pro podání žaloby (výrok IV.).

[2] Žádostí ze dne 17. 3. 2023 stěžovatel požádal Okresní soud v Kutné Hoře (dále jen „správní orgán I. stupně“) o informace. V žádosti uvedl: „Požaduji podat tyto inf. s ohledem na mé současné zjištění existence písemnost – pamfletu os. K. Hora ze dne 25. 8. 2015 pod čj. 25 Spr. 690/2015. To je přesně konkretizovat tvrzení obsažená v tomto pamfletu zejména jeho odst prvním od spodu. Dále požaduji objasnit shodu s dehonestováním mé osoby os. K. Hora z 21. 11. 22 pod čj. 25 Spr. 923/2022, které jsem obdržel dne 7. tm. Požaduji podat info okolnosti – na základě něhož nejprve Magátivá získala post předsedy os. K. Hory, nyní místopředsedy, jako důvody byly důvodem, že se stala předsedou os. K. Hora. Martinková. To je jaké nápady

jmenované měly pro než dané posty získaly. Požadují zaslat kopii pamfletu ze dne 25. 8. 2015 pod čj. 25 Spr 690/2015, a všech podobných písemností os. K. Hora od 1. 1. 2005 do současnosti, pokud mně již nebyly zaslány.“

[3] Správní orgán I. stupně nejdříve stěžovatele vyzval k upřesnění žádosti a následně vzhledem k tomu, že stěžovatel výzvě nevyhověl, jeho žádost rozhodnutím ze dne 3. 5. 2023, č. j. 26 Si 45/2023-16, podle § 14 odst. 5 písm. b) zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších zákonů, odmítl v části „*a všech podobných písemností os. K. Hora od 1. 1. 2005 do současnosti, pokud mně již nebyly zaslány*“. Proti tomuto rozhodnutí brojil stěžovatel odvoláním; žalovaný jej však rozhodnutím ze dne 1. 6. 2023, č. j. MSP-336/2023-OSV-OSV/7, zamítl a prvostupňové rozhodnutí potvrdil. Stěžovatel proti rozhodnutí žalovaného brojil žalobou. V řízení o žalobě požádal o osvobození od soudních poplatků a navrhl, aby mu krajský soud ustanovil zástupce.

[4] Krajský soud konstatoval, že mu jsou stěžovatelovy majetkové poměry známy z úřední činnosti, pročez stěžovatele nevyzýval k jejich doložení. Podle krajského soudu stěžovatel sice nemá dostatečné prostředky, přesto však je namístě žádost o osvobození od soudních poplatků zamítnout. Stěžovatel inicioval desítky sporů s mizivou úspěšností a krajský soud mu vždy poskytl náležitá poučení a v některých případech mu osvobození od soudních poplatků přiznal. Nyní tak postupovat nebylo možno. Krajský soud uvedl, že u rozhodnutí týkajících se svobodného přístupu k informacím nelze vyloučit, že by mohla mít bezprostřední dopad na životní sféru stěžovatele; v posuzované věci ovšem krajský soud neshledal žádné konkrétní okolnosti, které by naznačovaly, že by se o takový případ jednalo. Z žaloby nevyplývá, jaké informace stěžovatel požadoval ani jak by se měly dotýkat jeho osobní sféry. Dokonce ani z rozhodnutí žalovaného nelze seznat, o jaké informace stěžovatel žádal – právě nesrozumitelnost žádosti byla důvodem jejího částečného odmítnutí. Krajský soud taktéž připomněl, že byl stěžovatel již v jiných věcech opakovaně informován, že vzhledem k počtu jeho nesrozumitelných žalob, ze kterých není na první pohled zřejmý vztah požadovaných informací k jeho životní sféře, se nemůže spoléhat na to, že bude osvobozován od soudních poplatků ve všech případech, pročez musí alespoň rámcově osvědčit podstatné okolnosti svědčící o možném zásahu do jeho životní sféry. To stěžovatel neučinil. Pro úplnost krajský soud dodal, že k žádosti o osvobození od soudních poplatků stěžovatel doložil na zadní části žaloby úryvek lékařské zprávy. Krajskému soudu nebylo zřejmé, zda ji žalobce hodlal přiložit k žalobě, či zda žalobu vytiskl na makulaturu; vzhledem k tomu, že z lékařské zprávy nebyly patrné podstatné náležitosti (kdo ji kdy vydal, zda se vůbec týká stěžovatele), k této zprávě nepřihlížel. Z uvedených důvodů dospěl krajský soud k závěru, že nejsou splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), a stěžovatelovu žádost tedy zamítl. Osvobození od soudních poplatků je podmínkou pro ustanovení zástupce podle § 35 odst. 10 s. ř. s., krajský soud tedy zamítl i stěžovatelův návrh na ustanovení zástupce.

II. Kasační stížnost

[5] Stěžovatel proti usnesení krajského soudu brojí kasační stížností a navrhuje, aby Nejvyšší správní soud výroky I. a II. změnil tak, že se jeho „*požadavku a na přiznání osvobození od soudních vyhovuje – přiznává jakož i bezplatnému přiznání právní pomoci*“. Rovněž navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil výrok III. napadeného usnesení. Uvedl, že seskupení jedinců u žalovaného se koordinovaně podílí na letitém zločinném spolčení vůči

pokračování

jeho osobě v rámci realizace represí podle metodiky StB z roku 1982 vytvořené kvůli signatářům Charty 77. Krajský soud svým rozhodováním tento systém podporuje a na systému u žalovaného se podílí. Stěžovatel též požadoval opravu zdůvodnění napadeného usnesení, neboť v něm dochází k dehonestaci jeho osoby. Při podání kasační stížnosti stěžovatel požádal o osvobození od soudních poplatků a navrhl, aby mu Nejvyšší správní soud pro řízení o kasační stížnosti ustanovil zástupce.

[6] Vyjádření žalovaného Nejvyšší správní soud nepožadoval.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[7] Nejvyšší správní soud shledal, že kasační stížnost byla podána včas a směřuje proti rozhodnutí, proti němuž je podání kasační stížnosti přípustné. Ohledně otázky placení soudního poplatku a splnění podmínky podle § 105 odst. 2 s. ř. s. v podobě povinného zastoupení stěžovatele advokátem Nejvyšší správní soud uvádí, že podáním kasační stížnosti proti procesnímu rozhodnutí krajského soudu (s výjimkou procesního rozhodnutí, kterým se řízení o žalobě končí) nevzniká stěžovateli poplatková povinnost (v podrobnostech srov. usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS). Napadené usnesení nepochybně právě takovým procesním rozhodnutím je, zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost tudíž Nejvyšší správní soud nepožadoval a ze stejného důvodu ani o stěžovatelově žádosti o osvobození od soudních poplatků nerozhodoval.

[8] Z citovaného usnesení rozšířeného senátu současně plyne, že ač je povinné zastoupení stěžovatele bez příslušného právního vzdělání advokátem obecně jednou ze základních podmínek řízení o kasační stížnosti, ustanovení § 105 odst. 2 s. ř. s. se neuplatní v případech, kdy kasační stížnost směřuje proti procesnímu rozhodnutí učiněnému v řízení o žalobě, jež slouží toliko k zajištění podmínek řízení nebo jeho řádného průběhu. Takovým typem rozhodnutí je i nyní napadené usnesení, jak již bylo uvedeno výše. V daném případě tak ani podmínka povinného zastoupení stěžovatele advokátem splněna být nemusí. Nejvyšší správní soud musel přesto posoudit návrh stěžovatele na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti, neboť ačkoliv jeho zastoupení advokátem v tomto řízení není obligatorní, je jistě možné.

[9] Podle § 35 odst. 10 s. ř. s. může předseda senátu navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát. Z citovaného ustanovení vyplývá, že navrhovateli lze ustanovit zástupce tehdy, jestliže jsou kumulativně splněny dvě podmínky: 1) jde o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, a 2) je to nezbytně třeba k ochraně jeho práv.

[10] Nejvyšší správní soud neshledal splnění druhé nutné podmínky pro ustanovení zástupce, tedy jeho nezbytnost k ochraně práv stěžovatele, neboť po zhodnocení obsahu kasační stížnosti dospěl k závěru, že v projednávané věci není nezbytná potřeba zastoupení stěžovatele prokázána. Kasační stížnost má požadované základní náležitosti, a ačkoliv je velká část v ní uvedené argumentace, která má zpochybňovat rozhodnutí krajského soudu,

ve vztahu k dané otázce irelevantní, je patrné alespoň v základní rovině, proč stěžovatel považuje usnesení krajského soudu za nezákonné. Současně je zřejmé, čeho se stěžovatel kasační stížností domáhá – má za to, že výroky I. a II. napadeného usnesení jsou nesprávné, neboť jak jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků, tak i jeho návrhu na ustanovení zástupce mělo být vyhověno. Zrušit stěžovatel požaduje též navazující výrok III., v němž je mu určena lhůta k zaplacení soudního poplatku.

[11] Napadené usnesení se týkalo především toho, zda jsou v případě stěžovatele splněny podmínky pro osvobození od soudního poplatku. Tuto nikterak komplikovanou otázku může Nejvyšší správní soud na základě podané kasační stížnosti a podkladů obsažených ve spise plně posoudit a věcně o ní rozhodnout, aniž by bylo třeba za tímto účelem stěžovateli ustanovovat zástupce. Za této situace tedy Nejvyšší správní soud návrh stěžovatele na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti zamítl (výrok I. tohoto rozsudku).

[12] Nejvyšší správní soud proto přistoupil k meritornímu posouzení kasační stížnosti a přezkoumal napadené usnesení krajského soudu vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel, přičemž dospěl k následujícímu závěru.

[13] Kasační stížnost není důvodná.

[14] Podle § 36 odst. 3 věty první a druhé s. ř. s. „účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno“. Osvobození od soudních poplatků představuje výjimku z pravidla, že žaloba proti rozhodnutí správního orgánu je na základě zákona způsobilá.

[15] Smyslem a účelem osvobození od soudních poplatků je ochrana nemajetného účastníka řízení před odepřením přístupu k soudu. Účelem osvobození od soudních poplatků naopak není odbřemenit nemajetné účastníky řízení ve všech soudních sporech, včetně těch, které opakovaně a soustavně vyvolávají, ačkoliv nemají zjevný dopad do jejich životní sféry. V této souvislosti lze odkázat na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011-66, č. 2601/2012 Sb. NSS, k němuž publikovaná právní věta zní: „I když účastník je nemajetný, takže by zásadně bylo namíste přiznat mu osvobození od soudních poplatků (§ 36 odst. 3 s. ř. s.), může mu soud výjimečně toto dobrodiní odeprít, a to zejména pro povahu sporu či sporů, které účastník vede. O výše uvedený případ se může jednat, vede-li účastník s různými veřejnými institucemi množství sporů týkajících se poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, které často pokračují jako spory soudní, a přitom nejde o spory mající vztah k podstatným okolnostem účastnickovy životní sféry (netýkají se, a to ani nepřímo, účastnickova majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí, nýbrž jde o spory vyvolané účastnickovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí).“ Nejvyšší správní soud v tomto rozsudku konstatoval: „Judikatura Nejvyššího správního soudu setrvale vychází z toho, že široce pojatý svobodný přístup k informacím ve veřejné sféře je jednou z nejefektivnějších cest k transparentci veřejné moci, k její všestranné, účinné a kontinuální veřejné kontrole a jedním z nástrojů snižujících možnosti jejího zneužívání. Na druhé straně však nelze přehlédnout, že kverulační, zjevně šikanózní, či dokonce pracovní kapacitu orgánů veřejné moci z různých důvodů cíleně paralyzující výkon tohoto práva může mít významné negativní důsledky, které za určitých okolností mohou popřít dokonce i smysl a účel práva na svobodný přístup k informacím. Jedním

pokračování

z nástrojů, jak zabránit zneužívání tohoto práva, a tím i jeho diskreditaci v očích veřejnosti i orgánů veřejné moci, proto musí být i citlivá regulace nadužívání tohoto práva v případech výše uvedených. Taková regulace může se za určitých okolností dít i cestou výjimečného odepření práva na osvobození od soudních poplatků.“

[16] Regulační funkce soudních poplatků byla zdůrazněna též v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 11. 2012, č. j. 6 Ans 14/2012-11: „*Nepřiznáním osvobození od soudních poplatků není proto stěžovateli upíráno právo na přístup k soudu v případě sporů ohledně jeho práva na informace, rovněž tím není zpochybňována jeho aktivní legitimace (neboť ta by byla řešena v usnesení o odmítnutí návrhu podle ustanovení § 46 odst. 1 písm. c/ s. ř. s.), ale je pouze vysloveno, že pokud stěžovatel hodlá užívat svého práva na přístup k soudu takovým způsobem, že brojí všemi možnými prostředky proti jakémukoli úkonu správního orgánu bez ohledu na to, aby zvážil smysluplnost a důvodnost svého počínání, je na místě trvat na tom, aby se podílel na úhradě nákladů spojených s vedením takového sporu, které musí být státem vynaloženy, prostřednictvím hrazení soudních poplatků.“*

[17] Regulační funkce soudního poplatku vystupuje do popředí i v nyní projednávaném případě. Krajský soud poukázal na to, že stěžovatel podával již delší dobu značné množství stereotypních návrhů, které se týkaly problematiky svobodného přístupu k informacím. Šlo o nesrozumitelná podání, z nichž nebylo patrné, že by se informace, jejichž poskytnutí se stěžovatel domáhal, týkaly jeho životní sféry. Soud si přitom nemohl učinit okamžitý úsudek o povaze požadovaných informací ani z napadených rozhodnutí, neboť je stěžovatel k žalobám nepřikládal. Počet takových podání v poslední době narůstal a krajský soud tedy stěžovatele ve svých rozhodnutích opakovaně informoval o tom, že do budoucna bude nezbytné, aby alespoň rámcově osvědčil, že se požadované informace dotýkají jeho životní sféry.

[18] Břemeno tvrzení a břemeno důkazní ohledně skutečností, které odůvodňují osvobození účastníka řízení od soudních poplatků a ustanovení zástupce pro soudní řízení, tíží tohoto účastníka řízení. Je tedy na něm, aby rozhodné skutečnosti nejen tvrdil, ale i doložil. Jak vyplývá z výše citované judikatury, v případě řízení ve věci svobodného přístupu k informacím je jednou z rozhodných okolností také to, zda se předmětné informace dotýkaly životní sféry navrhovatele. Krajský soud stěžovatele o těchto skutečnostech a o možných následcích jeho setrvání na dosavadním postupu opakovaně poučil (srov. např. usnesení ze dne 18. 10. 2022, č. j. 43 A 71/2022-12, na které krajský soud v nyní napadeném usnesení odkázal).

[19] Stěžovatel v posuzované věci učinil další podání, z něhož sice vyplývalo, že se týká přístupu stěžovatele k informacím a že stěžovatel i v tomto případě žádá o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce, opět však neuvedl nic o povaze požadovaných informací a nesdělil, jak se vztahují k jeho životní sféře. Neurčitost jeho tvrzení již jen podtrhuje skutečnost, že ani z rozhodnutí žalovaného, které si krajský soud vyžádal, není možno seznat, jaké informace stěžovatel požadoval, neboť právě pro neurčitost byla žádost o informace částečně odmítnuta. Za situace, kdy stěžovatel ani neobjasnil, jaké konkrétní informace požaduje, protože není možno vůbec posoudit, zda se takové informace týkají stěžovatelovy osobní sféry, a to i přes výše zmíněná opakovaná poučení, nelze krajskému soudu vytýkat, pokud již stěžovatele nevyzýval k upřesnění žaloby a uzavřel, že stěžovatel nedoložil splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků dle § 36 odst. 3 s. ř. s., a tedy ani pro ustanovení zástupce pro řízení před krajským soudem dle § 35 odst. 10 s. ř. s.

[20] Nejvyšší správní soud se rovněž plně ztotožňuje s názorem krajského soudu, že z úryvku lékařské zprávy, který byl zachycen na zadní straně žaloby, nebylo možno vycházet, neboť na této zprávě chybí celá řada podstatných náležitostí umožňujících posoudit její relevanci pro daný případ. Navíc je podle zdejšího soudu zcela zřejmé, že stěžovatel ani nezamýšlel úryvek z lékařské zprávy zaslat jako relevantní součást svých tvrzení. Zdejší soud je přesvědčen, že se jednalo o tisk na makulaturu obdobně jako v případě kasační stížnosti, na jejíž zadní straně se nachází notový zápis a text písní Máminy oči, Na Ledě, První máj a Já jsem muzikant, které stěžovatel mohl jen stěží považovat za součást relevantní argumentace.

[21] S tvrzeními, která stěžovatel přestřel v kasační stížnosti, se nelze ztotožnit. Krajský soud se nepodílel na žádné represi zaměřené na stěžovatele a signatáře Charty 77. Krajský soud pouze poukázal na stereotypnost podání stěžovatele, který obdobnou argumentaci neúspěšně uplatnil již v desítkách případů.

IV. Závěr a náklady řízení

[22] S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud uzavírá, že neshledal kasační stížnost důvodnou, a proto ji podle § 110 odst. 1 poslední věty s. ř. s. zamítl (výrok II. tohoto rozsudku).

[23] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 60 odst. 1 věty první s. ř. s. za použití § 120 s. ř. s. Stěžovatel nebyl úspěšný, a nemá tedy právo na náhradu nákladů řízení. Žalovanému, jemuž by jinak právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti příslušelo, Nejvyšší správní soud náhradu nákladů řízení nepřiznal, protože mu podle obsahu spisu v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nevznikly (výrok III. tohoto rozsudku).

Poučení:

Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3, § 120 s. ř. s.).

V Brně dne 15. září 2023

JUDr. Viktor Kučera
předseda senátu